

دانشکده: علوم انسانی

گروه: حقوق

عنوان پایان نامه:

بررسی احکام صادره از دادگاه های آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران

پایان نامه:

برای دریافت درجه ی کارشناسی ارشد

در رشته: حقوق بین الملل

مؤلف:

علی ویس کرمی

استاد راهنما:

دکتر محمد جواد شریعت باقری

استاد مشاور:

دکتر علی رضا دیهیم

شهریور 1387

~ Æe0²H , µe0²H^{3/4}²H ~ vM

دانشگاه پیام نور

دانشکده: علوم انسانی

گروه: حقوق

عنوان پایان نامه:

بررسی احکام صادره از دادگاه های آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران

پایان نامه:

برای دریافت درجه ی کارشناسی ارشد

در رشته: حقوق بین الملل

مؤلف:

علی ویس کرمی

استاد راهنما:

دکتر محمد جواد شریعت باقری

استاد مشاور:

دکتر علی رضا دیهیم

شهریور 1387

چکیده

کلید واژه ها:

مصونیت ، مسؤولیت ، صلاحیت ، دادگاه های امریکا ، اصلاحیه 1996 Fsia

به دنبال تصویب اصلاحیه ی 1996 قانون مصونیت دولت های خارجی ایالات متحده ، سیل شکایات اتباع آمریکایی زیان دیده در کشور های فلسطین و لبنان و... در دادگاه های امریکا بر علیه جمهوری اسلامی ایران سرازیر شد آنان مدعی بودند که ایران از گروه های آزادی بخش در این کشورها همچون حزب الله و حماس و... حمایت مادی و معنوی بعمل می آورد بنابراین در قبال اعمال آن هانیز مسؤول می باشد. تاکنون چیزی در حدود هفت میلیارد دلار غرامت از طرف این دادگاه ها بر علیه جمهوری اسلامی ایران صادر شده است که محکومین له این قضایا سعی دارند خسارت خود را از طریق اموال بلوکه ی ایران در امریکا ، حراج آثار باستانی امانتی ایران در دانشگاه ها و موزه های این کشور ، اموال ایران در کشورهای دیگر و... بدست آورند .

بخش اول این پایان نامه به خلاصه ای از احکام صادره از دادگاه های ایالات متحده بر علیه ایران و استدلالات این دادگاه ها اختصاص داده شده است در بخش دوم به بررسی سیر تحولات قاعده ی مصونیت و چگونگی جایگزینی دکتترین مصونیت محدود به جای مصونیت مطلق پرداخته ایم همچنین در این بخش به بررسی مفاد اصلاحیه ی 1996 امریکا ، قانون صلاحیت محاکم دادگستری جمهوری اسلامی برای رسیدگی به دعاوی مدنی علیه دولت های خارجی و کنوانسیون سازمان ملل متحد راجع به مصونیت قضایی دولت ها و اموالشان پرداخته شده است . در بخش سوم ارزیابی عملکرد محاکم آمریکایی و ایرادات وارده بر احکام صادره را به طور مفصل تشریح نموده ایم و بالاخره در بخش چهارم با ذکر شیوه های مورد استفاده ی خواهان ها برای اجرای احکام چه در داخل امریکا و چه در کشورهای دیگر به ارزیابی مشروعیت این شیوه ها و قوانین کنگره در این رابطه پرداخته ایم . امید است که مورد قبول خوانندگان محترم قرار گیرد .

مقدمه

از دیرباز در حقوق داخلی تمامی کشورها قاعده ای عمومی وجود داشته که دولت‌ها از هر گونه مسؤولیتی به جهت خسارات ناشی از اعمال خود معاف می‌باشند یعنی اینکه دولت‌ها در این زمینه دارای مصونیت مطلق بوده‌اند اما با توجه به دخالت بیش از حد دولت‌ها در امور اقتصادی و تجاری بخصوص پس از جنگ جهانی اول بتدریج این نظریه قوت گرفت که دولت‌ها نباید در خصوص اعمال تجاری خود دارای مصونیت باشند و مصونیت باید مختص اعمال حاکمیتی دولت‌ها باشد همین ایده باعث جایگزینی دکترین «مصونیت محدود دولت‌ها بجای «مصونیت مطلق دولت‌ها» شد اما این تحول به اینجا ختم نشد، تصویب اصلاحیه‌ی قانون مصونیت حکام خارجی ایالات متحده در سال ۱۹۹۶ و بدنبال آن اصلاح قانون صلاحیت محاکم دادگستری جمهوری اسلامی ایران برای رسیدگی به دعاوی مدنی علیه دولت‌های خارجی باعث تحولی عظیم و عمیق در قواعد حاکم بر مصونیت قضائی دولت‌ها شد.

بدنبال تصویب اصلاحیه ۱۹۹۶ و گسترش صلاحیت محاکم ایالات متحده نسبت به شبه جرم‌های دولت‌های خارجی مقوله ای جدید وارد حقوق مصونیت دولت‌های خارجی شد و محاکم این کشور را وارد دعاوی واهی نمود که تا قبل از این اصلاحیه صلاحیت رسیدگی به آن‌ها را نداشتند. دادگاه‌های این کشور با انتساب غیر قانونی اعمال گروه‌های فلسطینی و لبنانی به جمهوری اسلامی ایران، احکامی سنگین بر علیه ایران صادر نمودند احکامی که حدود ۹۰ درصد آن‌ها را خسارات تنبیهی تشکیل می‌دهند خساراتی که هیچگونه جایگاهی در حقوق بین الملل حتی برای محاکم بین الملل همچون دیوان بین المللی دادگستری ندارند. این رویه‌ی ابداعی و غیر قانونی محاکم آمریکا در مورد اجرای احکام نیز ادامه یافت. بعد از مخالفت قوه‌ی مجریه آمریکا با برداشت و حراج اموال ایرانی بلوکه شده در این کشور به جای غرامت اتباع آمریکایی، کنگره‌ی ایالات متحده با تصویب

قوانین جدیدی با نام حمایت از قربانیان تروریسم راه را برای خواهان های پرونده ها باز نمود تا اموال کنسولی و دیپلماتیک ایران که در همه ی دنیا دارای مصونیت می باشند را بعنوان غرامت به تاراج ببرند. وکلای این پرونده ها برای اجرای احکام حتی به آثار باستانی ایران که بصورت امانت در دانشگاه ها و موزه ها ی این کشور نگهداری می شوند رحم نکرده و تقاضای حراج این آثار را نمودند آنها همچنین از کشورهای دیگر همچون ایتالیا ، بلژیک و... اجرای احکام را از اموال ایرانی واقع در این کشور ها در خواست نمودند که تا به حال در این راه ناکام بوده اند .

این پایان نامه به چهار بخش تقسیم شده است دربخش اول با عنوان قضایای مطروحه علیه جمهوری اسلامی ایران ، تعدادی از قضایای مطرح شده بر علیه جمهوری اسلامی ایران همراه با مختصری از متن احکام صادره آورده شده است.

در بخش دوم با عنوان «تحوّلات قاعده ی مصونیت» به بررسی سیر تحوّلات قاعده ی مصونیت و چگونگی جایگزینی دکترین مصونیت محدود به جای مصونیت مطلق پرداخته ایم. همچنین در این بخش به صورت مختصر به مفاد اصلاحیه ی ۱۹۹۶ قانون مصونیت دولت ها ی خارجی ایالات متحده و قانون اصلاح صلاحیت محاکم دادگستری جمهوری اسلامی ایران برای رسیدگی به دعاوی مدنی پرداخته شده است.

در بخش سوم که در واقع مهمترین بخش این کتاب می باشد به صورت مفصّل ارزیابی مبانی حقوقی و ایرادات وارده بر احکام صادره از محاکم ایالات متحده بر علیه جمهوری اسلامی ایران آورده شده است .

دربخش چهارم با عنوان « اجرای احکام» با ذکر شیوه های استفاده شده توسط خواهان ها و وکلای آنها برای اجرای احکام، به ارزیابی قوانین مصوب کنگره برای تسهیل توقیف اموال بلوکه شده دیپلماتیک و کنسولی ایران در کشور آمریکا و همچنین حیلہ ی اجرای احکام در کشورهای خارجی بخصوص کشور ایتالیا بررسی شده است. به امید آنکه گامی در راستای تحقق آرمان های حقوقی ملت ایران باشد. از زحمات اساتید بزرگوار و ارزشمند خود جناب آقای **دکتر محمد جواد شریعت باقری** و جناب آقای **دکتر علی رضا دیهیم** که در این مدت بعنوان راهنما و مشاور، دلسوزانه بنده را یاری نمودند ، جناب آقای **سید محمد اصبغی** معاونت حقوقی مرکز امور حقوقی بین المللی ریاست جمهوری و جناب آقای **حسن قمری** مسئول کتابخانه و انتشارات

این مرکز، همچون همسر بنده سرکار خانم زهرا وی سکرمی که زحمت تایپ آن را با حوصله تقبل نمودند و همه عزیزانی که به هر عنوان بنده را در این راه خطیر یاری نموده اند تشکر و قدر دانی می نمایم.

علی وی سکرمی

شهریور ۱۳۸۷

بخش اول: قضایای مطروحه علیه جمهوری اسلامی ایران

برای روشن شدن بحث و آشنایی خوانندگان، در بخش اول از میان قضایای متعدد بررسی شده در دادگاه های آمریکا بر علیه ایران، ۱۴ قضیه را انتخاب نموده ایم و خلاصه ای از چگونگی بوجود آمدن قضیه، شرح حال خواهان ها و حکم صادر شده را آورده ایم. استدلالات دادگاه های رسیدگی کننده در گفتار دوم این بخش ذکر شده است.

گفتار اول: خلاصه ای از قضایا و احکام صادره

۱- قضیه میشل فلاتو

آلیسا میشل فلاتو^۱ ۲۱ ساله دختری دانشجوی و تبعه ی آمریکا بود که در سال ۱۹۹۵ به منظور شرکت در برنامه های آموزشی مخصوص خارجیان به اسرائیل سفر کرده بود. در نهم آوریل سال ۱۹۹۵ فلاتو در اتوبوسی عازم سواحل مدیترانه بود که در یک عملیات انتحاری زخمی و یک روز بعد درگذشت. بنا بر ادعای مقامات آمریکایی بدنال این عملیات یکی از شاخه های وابسته به گروه جهاد اسلامی فلسطین به نام گروه فتحی شقاقی^۲ مسئولیت این حمله را به عهده گرفته است. در ژوئیه ۱۹۹۶ استفان فلاتو پدر میشل فلاتو و مشاور حقوقی وی با مسئول هماهنگ کننده فعالیت های ضد تروریستی وزارت خارجه آمریکا آقای فیلیپ ویل کاکس^۳ ملاقات کردند وی به آنها اطلاع داد که اقدام گروه فتحی شقاقی وابسته به جهاد اسلامی در مورد ترور فلاتو برای وزارت امور خارجه محرز شده است او همچنین ادعا کرد که جمهوری اسلامی ایران کمک های مالی زیادی در اختیار جهاد اسلامی فلسطین قرار داده است^۴. با توجه به این اطلاعات استفان فلاتو اقدام به طرح دعوی علیه جمهوری اسلامی ایران و مسئولان ارشد کشور ایران نمود و دادگاه منطقه کلمبیا رسیدگی به این دعوی را آغاز نمود. این سرآغاز دعاوی واهی متعددی بود که اتباع دیگر آمریکایی به تبع استفان فلاتو بر علیه ایران در دادگاه های ایالات متحده اقامه نمودند تا از این خوان گسترده بی بهره نمانند.

دادگاه ایالتی کلمبیا پس از رسیدگی ۲۴۷/۵ میلیون دلار غرامت علیه خواندگان این پرونده صادر کرد که از این مبلغ، ۲۲۵ میلیون دلار بعنوان غرامت تنبیهی^۵ تعیین شده بود.

۲- قضیه سی سی پیو

به دنبال آشفستگی و نابسامانی اوضاع لبنان در پی حملات نظامی اسرائیل در سال ۱۹۸۲ و کاهش نفوذ آمریکا در منطقه، مقامات آمریکایی اعلام داشتند سه نفر از اتباع آنان توسط گروه های ناشناس ربوده شده اند.

1. Alisa Michell Flatow

۲. وی بنیانگذار جهاد اسلامی فلسطین می باشد. یکی از معروف ترین کتب جهان عرب درباره ی امام خمینی(ره) بانام «امام خمینی و راه حل اسلامی» توسط او نوشته شده است. خود او با اصابت پنج گلوله ترور و به شهادت رسید.

3. Philip Wilcox

4. Stephen Flatow v. The Islamic Republic Of Iran . Downloaded From:// www Dcd . Uscourts . Gov

۵. خسارات تنبیهی خساراتی هستند که صرفاً برای تنبیه و جلوگیری از رفتار قابل سرزنش خواننده مورد حکم قرار می گیرند. نک. بخش دوم

نحوه ی ربوده شدن این افراد که در شهر بیروت لبنان اقامت داشتند بر حسب اظهار مقامات آمریکایی به شرح ذیل بوده است :

۱-۲. جوزف سی سی پیو^۱: وی حسابدار دانشگاه و بیمارستان آمریکایی بیروت بود^۲. در دوازدهم سپتامبر ۱۹۸۶ به هنگام ترک ساختمان محل کارش توسط گروهی ناشناس که در تعقیب وی بودند محاصره و ربوده شد. سی سی پیو اظهار داشته که به مدت پنج سال و سه ماه در زندانی انفرادی نگهداری شده است .

۲-۲. دیوید جاکوبسن^۳: او رئیس امور اجرایی مرکز پزشکی دانشگاه آمریکایی بیروت بود که در روز بیست و هشتم می ۱۹۸۵ توسط دو سه مرد مسلح ربوده شد. جاکوبسن اظهار نموده که برای مدت ۱۸ ماه در یک مکان تاریک به همراه چند نفر دیگر زندانی بوده و سرانجام در دوم نوامبر ۱۹۸۶ آزاد شده است .

۳-۲. فرانک رید^۴: رید ۵۱ ساله مالکیت و مدیریت دو مدرسه خصوصی در بیروت را به همراه شریک لبنانی اش به عهده داشت . وی در ۹ سپتامبر ۱۹۸۶ ربوده و به محل نامشخصی برده شد . رید بعد از آزادی ادعا کرد که به مدت ۴۴ ماه در یک زندان انفرادی محبوس بوده و سرانجام در ۳۰ آوریل ۱۹۹۰ آزاد شده است.^۵ همه ی گروگان ها پس از آزادی به آمریکا رفته و علیه جمهوری اسلامی ایران با اتهام واهی دولت حامی حزب الله که در ایالات متحده یک سازمان تروریستی تلقی می شود طرح دعوی نمودند^۶. دادگاه بدوی در رسیدگی خود با استناد به قانون مصونیت دولت خارجی ایالات متحده آمریکا^۷ حکم بر عدم صلاحیت داد اما پس از تصویب اصلاحیه ی Fsia^۸ در سال ۱۹۹۶ آزادشدگان مجدداً ادعاهای خود را با استناد به اصلاحیه ی تصویب شده مطرح و مورد مطالبه قرار دادند^۹. خسارات مورد مطالبه خواهان ها ناشی از صدمات روحی و جسمی وارده بر خود و خانواده شان به شرح ذیل میباشد:

۱- جوزف سی سی پیو مدعی شده که بالغ بر ۸۵۰ هزار دلار از بابت حقوقش در طی دوران زندان بودنش

متضرر شده است^{۱۰}

1. Josephj.Cicipio

۲- مرکزیت دانشگاه آمریکایی بیروت در نیویورک است و توسط یک شرکت خصوصی اداره می شود.

3 .David Jacobsen

4 .Frank Read

5. Cicipio v. Iran . Download From Dcd. Uscourts.Gov

6 . Foreign Sovereign Immunity Act

۷- در این اصلاحیه که نام اصلی آن مبارزه با تروریسم و مجازات مرگ مؤثر می باشد ، از چهار استثنای کلی بر اصل مصونیت دولت های خارجی سه شرط انصراف از مصونیت ، دعوی متقابل و اعمال تجاری دولت ها به همان شکل قانون Fsia و بدون هیچ تغییری وجود دارند . اما در مورد شبه جرم های ارتكابی دولت های خارجی با لازم دانستن ضوابطی چند باعث گسترش دامنه اعمال صلاحیت محاکم قضایی ایالات متحده در مورد این شبه جرم ها شده است . نک بخش دوم

۲- فرانک رید مدعی بود که وی هر ساله حقوقی بالغ بر ۱۰۰ هزار دلار به علاوه ۲۵٪ حق تجارت بدست می آورده است او با محاسبه دوران اسارتش در مجموع بالغ بر ۵ میلیون دلار درخواست خسارت نموده بود وی در ارزیابی خود از کار افتادگی و در نتیجه تقلیل درآمدش را به صورت مادام العمر محاسبه نموده است .

۳- جاکوبسن بر این ادعا بود که اگر وی اسیر نمی شد می توانست یک شغل اداری ، پزشکی مناسب داشته باشد اما اسارت باعث از بین رفتن این موقعیت برای او شده است . بر این اساس او تقریباً ۹/۲ میلیون دلار در دوران اسارتش از دست داده است وی در ارزیابی خود حقوق سالیانه از دست رفته ، از دست رفتن منافع طرح بازنشستگی و همچنین از دست رفتن سود و منفعت پس اندازهای دوران اسارت خود را محاسبه نموده است .

۴- الهام سی سی پیو و خانم رید^۱ : همسران گروگان های آزاد شده می باشند. آن ها مدعی بودند که به خاطر محرومیت از معاشرت و همراهی با همسرانشان و بی خبری از وضعیت آن ها ، صدمات روحی شدیدی را متحمل شده اند . اضطرابهای مذکور نتایج نامطلوبی را بر زندگی مشترکشان گذاشته و احتمالاً در آینده نیز خواهد گذاشت بدین خاطر همسران گروگان های آزاد شده از دادگاه تقاضای رسیدگی به وضعیت آنها و جبران خسارت وارده را نموده بودند.

مطابق رأی دادگاه بررسی کننده، خواهان ها به علت از دست دادن درآمد و فرصت های شغلی ، مستحق دریافت خسارت زیر می باشند : جوزف سی سی پیو ۸۵۰ هزار دلار ، جاکوبسن ۹/۲ میلیون دلار و فرانک رید ۷/۲ میلیون دلار. همچنین دادگاه در حکم خود چنین رأی داد که خواهان ها به علت تحمل درد و رنج و اضطراب روحی مستحق دریافت خسارات ذیل می باشند . فرانک رید ۱۶ میلیون دلار ، دیوید جاکوبسن ۹ میلیون دلار ، جوزف سی سی پیو ۲۰ میلیون دلار و خانم ها الهام سی سی پیو و خانم رید هر یک ۱۰ میلیون دلار .

نکته حائز اهمیت در این رأی نبودن خسارات تنبیهی برای خواهان ها می باشد . دادگاه با استناد به بخش ۱۶۰۶ قانون ایالات متحده مبنی بر اینکه در صورت اقامه دعوی علیه یک دولت خارجی که فاقد مصونیت است ، میزان مسئولیت آن دولت همانند مسئولیت فرد خصوصی در شرایط مشابه می باشد از صدور حکم تنبیهی اجتناب کرد چرا که قانون فوق مقرر می دارد که «.... دولت های خارجی به جهت خسارت تنبیهی مسئول نمی باشند»

۱ . با توجه به اینکه قربانیان این قضایا اتباع ایالات متحده بودند، دادگاه رسیدگی کننده خود را صالح در رسیدگی به دعوی مطرح شده از سوی همسران قربانیان دانست .

دادگاه علیرغم اجتناب از صدور حکم تنبیهی خوانده را مشمول مصونیت تقنینی ندانست .

۳- قضیه تری اندرسون

تری اندرسون^۱ روزنامه نگار مشهور آمریکایی خبرگزاری آسوشیتدپرس بوده که در دهه ی هشتاد مسئولیت واحد ارتباطات این خبرگزاری را بعهده داشت او به واسطه مأموریت دائمش در خبرگزاری به همراه همسرش مادلین باسیل (مدی) در بیروت غربی اقامت کرده بود. طبق اظهار خود او در صبحگاه شانزدهم مارس ۱۹۸۵ هنگامی که با اتومبیل خود از ورزش باز می گشت توسط چند مرد جوان محاصره و ربوده شد. مدت حبس اندرسون بیش از شش سال کشید. او در میان گروگان های آمریکایی بیشترین مدت را در حبس گذرانیده است. به گفته ی اندرسون امکانات خیلی کمی در اختیار او بوده است و مرتباً محل نگهداری او عوض می شده است^۲. همسر اندرسون که یک لبنانی بوده پس از گروگانگیری برای وضع حمل، لبنان را به قصد نیویورک ترک کرده و دختری به نام ترزا اندرسون به دنیا می آورد که در زمان صدور رأی (۲۰۰۰ میلادی) پانزده ساله بوده است. خبرگزاری آسوشیتدپرس مرتباً با دعوت از مدی (همسر اندرسون) و افرادی که مدعی بودند هم سلولی با اندرسون بوده اند، تلاش های زیادی را برای رهایی اندرسون انجام داد ولی در این راه موفق نشد. طبق اظهار اندرسون، سرانجام در دسامبر سال ۱۹۹۱ گروهی از نظامیان سوری، وی را به دمشق آورده و آزاد کردند. وی به دنبال تصویب اصلاحیه ی Fsia در سال ۱۹۹۶ به همراه خانواده اش این فرصت را یافتند که علیه جمهوری اسلامی ایران و وزارت اطلاعات به اتهام حامی و پشتیبان حزب الله طرح دعوی کنند.

دادگاه پس از رسیدگی با محکوم کردن خواندگان دعوی آنها را به طور مشترک محکوم به پرداخت مبلغ ۴۱۲۴۰۰۰۰ دلار کرد. در این قضیه خواهان های دعوی علاوه بر درخواست جبران خسارت ضرر و زیان وارده، در خواست خسارت تنبیهی نیز نموده بودند که دادگاه با استناد به بخش ۱۶۰۶ Fsia^۳ و رویه ی قضایی مندرج در قضیه سی سی پیو اظهار داشت که Fsia به طور مشخص دولت های خارجی را برای خسارات تنبیهی معاف کرده است. با این حال دستگاه ها و سازمان های یک دولت خارجی ممکن است محکوم به پرداخت

1. Terry Anderson

2. Terry Anderson v. Iran – Download From:// www. Dcd.Uscourts.Gov

۳. بر اساس این ماده در صورت اقامه دعوی علیه یک دولت خارجی که فاقد مصونیت است، میزان مسئولیت آن دولت همانند مسئولیت فرد خصوصی در شرایط مشابه می باشد.

خسارات تنبیهی شوند. از این رو برای وزارت اطلاعات ایران به عنوان یکی از سازمان های دولتی ایران خسارات تنبیهی قابل حکم است.

دادگاه برای صدور رأی به نظریه ی مدیر تحقیقات یکی از مؤسسه های خصوصی نظم عمومی در واشنگتن به نام دکتر پاتریک کلاوسون مبنی بر حمایت وزارت اطلاعات از حزب الله استناد نموده و به همین جهت وزارت اطلاعات ایران را به پرداخت سیصد میلیون دلار خسارت تنبیهی محکوم می نماید.

۴- قضیه ساترلند

آقای پروفیسور توماس ساترلند^۱ متولد اسکاتلند و تبعه آمریکا می باشد او استاد رشته کشاورزی در دانشگاه کلرادو^۲ بود که در سال ۱۹۸۱ به سمت رئیس دانشکده ی علوم غذایی و کشاورزی دانشگاه آمریکایی بیروت انتخاب و به همراه خانواده اش عازم لبنان گشت. وی در نهم ژوئن سال ۱۹۸۵ به همراه راننده ی خویش عازم منزل بود که توسط گروهی مسلح که به ادعای ساترلند از اعضای حزب الله بودند ربوده شد. به ادعای خود او تمام مدت اسارتش که حدود ۲۳۵۴ روز طول کشیده در دره ی بقاع (مرکز شیعیان لبنان) اسیر بوده و به همراه او گروهان های آمریکایی دیگر مثل رورند وایر^۳، پدر جانکو، تری اندرسون^۴ و دیوید جاکوبسن در زندان بوده اند. ساترلند مدعی شده که در اکثر اوقات در شرایط نامطلوبی نگهداری می شده و به علت اینکه حزب الله تصور می کردند وی مأمور سازمان جاسوسی آمریکا می باشد دائماً با او بدرفتاری می کردند. او همچنین مدعی شده که گروه ربایندگان ارتباط او را کاملاً با جهان خارج و بخصوص خانواده اش قطع نموده اند. به گفته خود او سرانجام وی در سال ۱۹۹۱ و پس از شش سال واندی در زندان بودن به مقامات سوری تحویل و آزاد شد.^۵

ساترلند و خانواده اش نیز پس از تصویب اصلاحیه ی Fsia در سال ۱۹۹۶، علیه جمهوری اسلامی ایران و وزارت امنیت و اطلاعات ایران با اتهام حامیان حزب الله طرح دعوی کردند.

دادگاه بعد از رسیدگی و احراز صلاحیت مبلغ پنجاه و سه میلیون و چهل هزار دلار بعنوان غرامت علیه دولت ایران و وزارت اطلاعات حکم صادر نمود. در این قضیه نیز دادگاه رسیدگی کننده وزارت اطلاعات و امنیت

1. Tomas .Sutherland

2 . Colorado University

3.Rovernd Weir

4. Terry Anderson

5 . Sutherlan v. Iran - Download From:// www. Dcd.Uscourts.Gov

جمهوری اسلامی ایران را به پرداخت سیصد میلیون دلار خسارت تنبیهی محکوم نمود.

۵- قضیه ایزنفلد و دیگران

آقای متیو ایزنفلد^۱ متولد پنجم فوریه سال ۱۹۷۱ و خانم راشل دوکر^۲ متولد سیزدهم آگوست ۱۹۷۳ هر دو تبعه آمریکا بودند. به گفته خانواده ی این دو نفر، در ۲۵ فوریه ۱۹۹۶ آقای ایزنفلد و خانم راشل دوکر در اتوبوسی از بیت المقدس عازم اماکن باستانی حفاری شده در پترای^۳ اردن بودند که اتوبوس آن ها در ساعت ۶/۴۵ دقیقه در تقاطع خیابان یافو^۴ - یسراییل^۵ هدف عملیات بمب گذاری قرار گرفت و هر دوی آنها به همراه تعدادی از سرنشینان و مسافران آن اتوبوس به قتل رسیدند. طبق اظهارات مقامات آمریکایی حماس مسئولیت این عملیات را به عهده گرفته است. پس از تصویب اصلاحیه ی Fsia خانواده های ایزنفلد و دوکر با این استدلال که دولت جمهوری اسلامی ایران حامی گروه اسلامی حماس می باشد به طور جمعی علیه دولت ایران، وزارت اطلاعات، رهبر ایران، آیت الله سید علی حسینی خامنه ای، هاشمی رفسنجانی - رئیس جمهور وقت ایران- و همچنین آقای علی فلاحیان خوزستانی بعنوان وزیر وقت اطلاعات طرح دعوی کردند. دادگاه رسیدگی کننده به ریاست قاضی لامبرث در این پرونده مبلغ بیست و هفت میلیون دلار بعنوان خسارت ترمیمی بر علیه جمهوری اسلامی ایران حکم صادر کرد.^۶

دادگاه همچنین با توجه به وضعیت مطلوب جمهوری اسلامی ایران مبلغ سیصد میلیون دلار بعنوان خسارت تنبیهی علیه دولت ایران و دیگر خواندگان پرونده صادر می کند. در این حکم بر خلاف احکام دیگر مثل قضیه تری اندرسون، قاضی پرونده بر خلاف قاعده ی صریح Fsia مبنی بر مصونیت دولت ها از خسارت تنبیهی^۷، بر علیه دولت ایران و دیگر خواندگان خسارت تنبیهی صادر می کند در حالیکه در احکام دیگر خسارت تنبیهی را فقط بر علیه دستگاهها و نهادهای دولتی همچون وزارت اطلاعات صادر می کرد.

1. Eisenfeld

2. Sara rashel duker

او لیسانس خود را در دانشکده برنا در دانشگاه کلمبیا به پایان رسانید و در زمان حادثه در دانشگاه عبری بیت المقدس مشغول تحصیل در دوره ی فوق لیسانس بود.

3. Petra

4. Yafu Street

5. Yisrael Street

6. Leonard Eisenfeld .v. Islamic Republic of Iran- Download From:// www. Dcd.Uscourts.Gov

۷- نک. قضیه تری اندرسون

۶- قضیه هیگنیز

ویلیان هیگنیز تبعه آمریکا و کلنل نیروی دریایی آمریکا بود که در ژوئن ۱۹۸۷ بعنوان عضوی از نیروهای حافظ صلح ملل متحد^۱ عازم لبنان شد. وظیفه ی این نیروهای غیر مسلح گزارش تحرکات نیروهای متخاصم در مناطق مرزی مورد اختلاف لبنان و اسرائیل بود. حسب اظهار خانواده ی هیگنیز، وی در ۱۷ فوریه ۱۹۸۸ از اتومبیل خود ربوده شده و برای مدت ۱۸ ماه در حبس مانده و بعد از آن به طرز نامعلومی کشته شده است. همسر هیگنیز در سال ۱۹۹۹ و بدنبال تصویب اصلاحیه Fsia، بر علیه دولت ایران و وزارت اطلاعات طرح دعوی کرد. دادگاه پس از بررسی در ۲۱ سپتامبر سال ۲۰۰۰ حکمی صادر کرد که در آن خواندگان دعوی به مبلغی بیش از پنجاه و پنج میلیون دلار به عنوان خسارت ترمیمی محکوم شدند. این دادگاه همچنین مبلغ ۳۰۰ میلیون (سیصد میلیون) دلار خسارت تنبیهی به نفع خواهان و بر علیه جمهوری اسلامی ایران حکم صادر کرد.^۲

۷- قضیه سیروس الهی

سیروس الهی یکی از رؤسای رده بالای سازمان درفش آزادی (کاویانی) بود که با داشتن تابعیت آمریکایی در فرانسه زندگی می کرد. در ۲۳ اکتبر ۱۹۹۰ وی بهنگام خروج از آپارتمان خود کشته شد. بعد از اصلاحیه ۱۹۹۶ برادر سیروس الهی بنام داریوش الهی در سال ۲۰۰۰ در دادگاه منطقه کلمبیا بر علیه جمهوری اسلامی و وزارت اطلاعات به اتهام حمایت از قاتلان برادرش اقامه دعوی کرد. دادگاه منطقه کلمبیا، مرگ سیروس الهی را ناشی از قتل غیر قانونی توسط افراد تحت استخدام و هدایت دولت جمهوری اسلامی ایران و وزارت اطلاعات دانست و در مجموع غرامتی به مبلغ ۳۱/۷۲۵/۳۵۹ دلار را متضامناً علیه جمهوری اسلامی ایران و وزارت اطلاعات صادر کرد.^۳

۸- قضیه انفجار برج الخُبَر

در شامگاه ۲۵ ژوئن ۱۹۹۶ یک کامیون نفت کش مملو از « تی . تی . ان » در پارکینگ مقابل ساختمان الخُبَر که حدود ۱۰۰ نفر از پرسنل هوایی آمریکا نیز در آن اقامت داشتند منفجر شد در این بمب گذاری ۱۹

1.un truce supervision organization

2 . Heigenze .v. Islamic Republic of Iranian. Download From:// www. Dcd.Uscourts.Gov

3. Dariush Elahi v. Islamic Republic of Iranian Ministry of Information And Security. Download From:// www. Dcd.Uscourts.Gov

آمریکایی کشته و ۳۷۲ تن مجروح شدند.^۱ مقامات آمریکایی با استناد به گزارش « اف . بی . ای » - نهاد کشوری تحقیقات پلیس آمریکا - حزب الله عربستان را عامل این انفجار اعلام کردند . ۱۷ خانواده از خانواده های قربانیان برج الخبّر^۲ در ۲۱ ژوئن ۲۰۰۱ دادخواستی را علیه ایران به اتهام حمایت مادی و آموزشی حزب الله عربستان و ۱۳ نفر از اعضای حزب الله تنظیم کردند . قاضی لامبرث با بررسی دادخواست خانواده ی قربانیان برای دریافت غرامت از ایران ، دولت ایران و سپاه پاسداران را به دلیل تغذیه ی مالی حمله به « برج الخبّر » مقصر اعلام کرد و در روز جمعه ۲۲ دسامبر ۲۰۰۶ دولت ایران و سپاه پاسداران را به پرداخت ۲۵۴ میلیون دلار غرامت به خانواده ی نوزده تن از قربانیان انفجار الخبّر عربستان محکوم کرد .

۹- قضیه ست بن هایم

ست بن هایم یکی از زخمی شدگان همان اتوبوسی است که بنا بر ادعای مقامات آمریکایی در نهم آوریل سال ۱۹۹۵ توسط یک فلسطینی از گروه فتحی شقاقی منفجر گشت و ما در تشریح قضیه میشل فلاتو کاملاً در مورد آن توضیح دادیم.^۲ ست بن هایم یکی از همسفران میشل فلاتو بود که در آن حادثه به شدت زخمی شد. بعدها او با تقلید از استفان فلاتو پدر میشل فلاتو که به باب شدن این شکایات علیه ایران کمک زیادی کرد بر علیه دولت ایران در یکی از دادگاه های ایالتی آمریکا طرح دعوی نمود . قاضی لامبرث (قاضی تعیین شده برای رسیدگی به پرونده) پس از بررسی این پرونده در مارس ۲۰۰۶ دولت ایران را به پرداخت یازده میلیون دلار به آقای ست بن هایم محکوم نمود.^۳

۱۰- قضیه یوناتان بارنی

یوناتان بارنی نوزده ساله در سال ۱۹۹۶ در جریان یک بمب گذاری در اتوبوسی مسافربری در بیت المقدس کشته می شود . بنا بر ادعای مقامات آمریکایی حماس مسئولیت این بمب گذاری را بر عهده می گیرد . خانواده یوناتان بارنی در دادگاه ایالتی واشنگتن بر علیه دولت ایران بعنوان حامی مالی گروه حماس اقامه دعوی می کنند .^۴ قاضی دادگاه ایالتی واشنگتن پس از بررسی این پرونده دولت ایران را به پرداخت مبلغ دوازده میلیون

1 . Download From : www.wikipedia.org – www.Qudsdaily.com- www.Humanrights.Blogfa.Com

2- نک . قضیه ی فلاتو

3 . Download From:// www.Ghadiri.Org- www.International law.Blogfa.com

4 . Download From://www.Qudsdaily.com - www.Kabul.org

دلار خسارت جبرانی و سیصد میلیون دلار خسارت تنبیهی محکوم می کند .

۱۱- قضیه ی مارلا بنت

در جولای سال ۲۰۰۲ کافه تریایی در ساختمان فرانک سینا ترای کمپ دانشگاه عبری بیت المقدس بمب گذاری و منفجر شد این انفجار باعث کشته شدن نه تن از جمله یک زن آمریکایی به نام مارلا بنت شد^۱. پس از این حادثه پدر، مادر و خواهر مارلا بنت بر اساس قانون مسئولیت مدنی ایالت کالیفرنیا شکایتی را علیه ایران و وزارت اطلاعات طرح نمودند . دادگاه ایالت کالیفرنیا در تاریخ ۳۰ آگوست ۲۰۰۷ با اشاره به ادعای شاکیان مبنی بر دریافت خسارت به جهت مرگ نا روای خانم بنت و تحمیل عمدی اضطراب روانی خانواده وی، دولت ایران و وزارت اطلاعات را به صورت تضامنی به پرداخت نیم میلیون دلار به خاطر مرگ نا روای بنت و دوازده و نیم میلیون دلار جهت اضطراب روانی پدر و مادر و خواهر زن مذکور محکوم کرد . قابل توجه اینکه دادگاه کالیفرنیا خسارت های تنبیهی را نسبت به پرونده مذکور قابل طرح ندانست .

۱۲- قضیه ی انفجار مقر تفنگداران آمریکایی ۲

در بمب گذاری سال ۱۹۸۳ میلادی در برابر مقر سربازان آمریکایی و فرانسوی حافظ صلح در بیروت ۲۴۱ تن از نیروهای آمریکایی و ۵۸ تن از نیروهای فرانسوی کشته شدند همچنین عده ی زیادی در این حادثه مجروح شدند . این نیروهای چند ملیتی حافظ صلح در پی یورش اسرائیل به لبنان در سال ۱۹۸۲ میلادی وارد این کشور شده بودند. این حمله تا پیش از حادثه یازده سپتامبر مرگبارترین حمله به اتباع آمریکایی محسوب می شد . در سال ۲۰۰۳ دادگاهی در آمریکا رأی داده بود که بر اساس شواهد موجود ، در حمله مرگبار حزب الله لبنان به تفنگداران آمریکایی در سال ۱۹۸۳ ایران کمک های مالی زیادی در اختیار حزب الله قرار داده است .

این پرونده توسط خانواده قربانیان در دادگاه منطقه ای کلمبیا پیگیری شد تا اینکه قاضی رویس لامبرث در سال ۲۰۰۷ سنگین ترین حکم تاریخ را بر علیه کشور ایران صادر نمود^۳. او ایران را به پرداخت دو میلیارد و

1.Download From://.www.International law.Blogfa.com - www.Humanrights.Blogfa.Com

2 - سنگین ترین حکم صادره بر علیه یک کشور در طول تاریخ

3. www. International0w.Blogfa.Com-www.Mersad67.Blogfa.Com-www.wikipedia.Org- www.Bashgah.Net

شصت و پنج میلیون دلار غرامت به خانواده ی قربانیان این حادثه محکوم کرد. حکم دادگاه به بیش از هزار نفر از خانواده های قربانیان و کسانی که از حادثه جان سالم به در برده اند اجازه می دهد تا غرامت خود را از دارایی های مسدود شده ی ایران در سراسر جهان دریافت نمایند.

۱۳- قضیه ی انفجار سفارت آمریکا در بیروت

بنا بر ادعای مقامات آمریکایی در تاریخ هجدهم آوریل ۱۹۸۳ یک دستگاه وانت شورلت سیاه رنگ از نوع اتومبیل های سفارت که در حدود ۲۵۰ کیلوگرم تی ان تی در آن جاسازی شده بود و پلاک جعلی سفارت آمریکا را نیز بر خود داشت به صورتی عادی و با فریب مأموران حفاظتی وارد کافه تریای طبقه ی همکف ساختمان اصلی سفارت آمریکا در بیروت شد و مجموعه ساختمان سفارت را منفجر کرد. در این حادثه حدود ۶۱ نفر کشته و ۱۲۰ نفر زخمی شدند که در این میان ۱۲ آمریکایی نیز کشته شدند.^۱

حسب اظهارات مقامات آمریکایی سازمان جهاد اسلامی مسؤولیت این حمله با نام عملیات « والفجر » را بر عهده می گیرد. به هر حال در این رابطه نیز پرونده های متعددی بر علیه دولت ایران و دستگاه های دولتی شکل گرفت قاضی دادگاه فدرال واشنگتن در بررسی پرونده ی این انفجار با انتساب این انفجار به دولت ایران مبلغ ۱۲۶ میلیون دلار غرامت به نفع خواهان ها و بر علیه دولت ایران حکم صادر نمود.

۱۴- قضیه ی انفجار خیابان بن یهودا (بیت المقدس)

در این بمب گذاری که در سال ۱۹۹۷ در یکی از مراکز اصلی تجمع یهودیان و در پیاده روی یک فروشگاه زنجیره ای واقع در خیابان بن یهودا ی بیت المقدس اتفاق افتاد تعدادی کشته و عده ای هم زخمی شدند. در میان زخمی شدگان پنج تبعه ی آمریکایی نیز وجود داشت که بعد از بازگشت به آمریکا بر علیه ایران با این ادعا که دولت ایران از حماس^۲ حمایت می کند و حماس مسؤول این بمب گذاری بوده، شکایت کردند. قاضی رسیدگی کننده ایران را در این قضیه مقصر شناخت و مبلغ ۴۲۳/۵ میلیون دلار غرامت بر علیه ایران صادر نمود. استراچمن وکیل قربانیان وکالت دارد تا این مبلغ را از حراج الواح ایرانی^۳ به شاکیان پرداخت نماید.

² Download From:// www.Avinvy.Com - www.Qudsdaily.com- www.Humanrights.Blogfa.Com

^۲ - نام اختصاری حرکت مقاومت اسلامی
^۳ - این الواح گران بها عمدتاً مربوط به آثار دوران هخامنشی در مجموعه ی تخت جمشید می باشند که توسط متخصصین آمریکایی به بهانه ی تحقیق به دانشگاه ها و موزه های این کشور انتقال داده شدند. برای اطلاع بیشتر . نک . فصل چهارم

گفتار دوم: دلایل و استنادات دادگاه

به طور معمول دادگاه های صادر کننده ی احکام، حکم خود را به دلایل زی ر مستند نمودند. برای

روشن شدن بحث می توان دلایل دادگاه ها را به سه مبحث تقسیم کرد:

الف: دلایل و استنادات دادگاه درباره ی مشروعیت احکام صادره

ب: دلایل و استنادات دادگاه درباره ی قابلیت انتساب شبه جرم های ارتکاب یافته موضوع احکام به

جمهوری اسلامی ایران.

ج: دلایل و استنادات دادگاه درباره ی صدور خسارات تنبیهی در احکام صادره.

مبحث اول: دلایل و استنادات دادگاه درباره ی مشروعیت احکام صادره:

دادگاه های بررسی کننده ی این دعاوی معمولاً به قوانین و مقررات قانون مصونیت دولت آمریکا Fsia

و اصلاحیه ۱۹۹۶ آن استناد می کنند. در این اصلاحیه برای اعمال صلاحیت دادگاه های آمریکا بر شبه جرم های

دول خارجی شروطی ذکر شده که ما این شروط را به همراه استدلالات دادگاه به ترتیب بیان می کنیم.

۱- تابعیت آمریکایی خواهان و قربانیان دعوی

اولین شرط مهم اصلاحیه ۱۹۹۶ برای اعمال صلاحیت دادگاه های داخلی آمریکا بر شبه جرم های دولت

های خارجی، قسمت دوم از بند هفت بخش ۱۶۰۵ در مورد ضرورت تابعیت آمریکایی داشتن قربانیان و خواهان

های دعوی می باشد. در این قضایا همه ی خواهان ها به عنوان اتباع آمریکایی و با استناد به این بخش علیه دولت

جمهوری اسلامی ایران اقامه دعوی نموده اند در این مورد در بین قضایای ذکر شده می توان به دو استثنا اشاره

کرد: اول در قضیه تری اندرسون که همسر او یک لبنانی به نام مادلین باسیل (مدی)^۲ بود. دادگاه در مورد همسر

تری اندرسون که درخواست خسارات پولی برای فشار های شدید روحی و عاطفی و محرومیت از زندگی

مشترک را نموده بود مقرر می دارد گرچه خانم مدی تبعه ایالات متحده نیست ولی برای اعمال صلاحیت دادگاه

به موجب قسمت دوم از بند هفت از بخش ۱۶۰۵ اصلاحیه تنها کافی است که قربانی یا خواهان در زمان حادثه

تبعه ایالات متحده باشد اما چون قربانی در زمان گروگانگیری تبعه ی ایالات متحده بوده لذا دادگاه برای صدور

۱- نک، بخش دوم

۲- نک. قضیه ی تری اندرسون

حکم راجع به دعوی خانم مدلین باسیل صلاحیت دار است .

دومین استثنا مربوط به قضیه ی سیروس الهی^۱ می باشد که وی دارای تابعیت مضاعف ایران - آمریکا بوده

اما دادگاه در این قضیه نیز صلاحیت خود را برای بررسی و رسیدگی به این پرونده احراز می کند .

۲- حامی تروریسم بودن دولت خوانده

از دیگر شرایط اعمال Fsia آن است که در هنگام طرح دعوی، دولت خوانده و به تبع آن واحد های

سیاسی آن از طرف وزارت امور خارجه ایالات متحده در لیست حامیان تروریسم قرار داده شده باشند . از نظر

وزارت امور خارجه ایالات متحده، دولت های حامی تروریسم هستند که به موجب قانون اداره ی صادرات سال

۱۹۷۹^۲ وی قانون کمک های خارجی سال ۱۹۶۱^۳ جزو دولت های حامی تروریسم محسوب شوند. پس با توجه

به اینکه دولت ایران با نظر وزارت امور خارجه این کشور، جزو کشور های حامی تروریسم می باشد همه ی

قضات دادگاه های صادر کننده ی احکام در آرای خود به حامی تروریسم بودن دولت ایران اشاره و استناد کرده

اند .

۳- شبه جرم های چهارگانه ی پیش بینی و محصور شده در اصلاحیه Fsia

اصلاحیه ۱۹۹۶ قانون مصونیت دولت ایالات متحده با بر شمردن و محصور کردن چهار شبه جرم قتل

خود سرانه ، شکنجه ، گروگانگیری و خرابکاری در هواپیما، اعمال صلاحیت فراسرزمینی محاکم آمریکا را

منحصر به این چهار شبه جرم کرده است و این اعمال صلاحیت را قابل تسری به دیگری شبه جرم ها ندانسته است.

به موجب بند هفت بخش ۱۶۰۵ الحاقی Fsia: «دولت های خارجی از صلاحیت قضای محاکم

ایالات متحده در دعاوی زیر مصون نخواهند بود: ۱-۲-۳-۴-۵-۶-...

۱ - نک . قضیه ی سیروس الهی

2. The Export Administration Act 1979

(j) Countries supporting international terrorism

(1) A validated license shall be required for the export of goods or technology to a country if the Secretary of State has made the following determinations:

(A) The government of such country has repeatedly provided support for acts of international terrorism.

3. The Foreign Assistance Act 1961

(a) Prohibition

The United States shall not provide any assistance under this chapter Act of 1945 to any country if the Secretary of State determines that the government of that country has repeatedly provided support for acts of international terrorism.